

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΩΡΩΠΟΥ

Εβδομαδιαία έκδοση Του Ιερού Ναού Αγίων
Αποστόλων Πέτρου και Παύλου Πεύκης

Νικολάου Πλαστήρα και Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'
Τηλ. 2108027738 email: agioi.apostoloi@gmail.com

«ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΑΝΤΙΣΤΑΤΟΙ»

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2016. Ι'ΛΟΥΚΑ

Βαρβάρας μετалоμάρτυρος, Ιωάννου οσίου Του Δαμασκηνού,
Σεραφείμ Φαναρίου ιερομάρτυρος.
Έτος 9^ο Τεύχος 412

Όσιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός

Διαπρεπέστατος θεολόγος και ποιητής του 8ου αιώνα μ.Χ. και μέγας πατήρ της Εκκλησίας. Γεννήθηκε στη Δαμασκό στα τέλη του 7ου αιώνα μ.Χ. και έτυχε επιμελημένης αγωγής από τον πατέρα του Σέργιο, που ήταν υπουργός οικονομικών του άραβα χαλίφη Αβδούλ Μελίκ του Α'. Δάσκαλός του ήταν κάποιος πολυμαθής και ευσεβέστατος μοναχός, που ονομαζόταν Κοσμάς και ήταν από τη Σικελία. Ο Σικελός μοναχός πράγματι, εκπαίδευσε τον Ιωάννη και τον θετό του αδελφό Κοσμά τον Μελωδό, άριστα σ' όλους τους κλάδους της γνώσης.

Όταν πέθανε ο Σέργιος, ο γιός του Ιωάννης διορίστηκε, χωρίς να το θέλει, πρωτοσύμβουλος του χαλίφη Βελιδά (705 - 715 μ.Χ.). Αργότερα, όταν ο χαλίφης Ομάρ ο Β' εξήγειρε διωγμό κατά των χριστιανών, ο Ιωάννης μαζί με τον θετό του αδελφό Κοσμά (τον έπειτα επίσκοπο Μαΐουμά), έφυγαν από τη Δαμασκό και πήγαν στην Ιερουσαλήμ. Εκεί ο Ιωάννης έγινε μοναχός στην περίφημη Μονή του αγίου Σάββα, όπου έμεινε σ' όλη του τη ζωή, μελετώντας και συγγράφοντας.

Στο διωγμό κατά των αγίων εικόνων, επί Λέοντος του Ισαύρου (726 μ.Χ.), πήρε ενεργό μέρος και εξαπέλυσε κατά του ασεβούς αυτοκράτορα, τους τρεις γνωστούς λόγους υπέρ των αγίων εικόνων, πράγμα που θορύβησε τον Λέοντα. Αναφέρεται ότι ο Λέων διέταξε να μιμηθούν την γραφή του Δαμασκηνού και να στείλουν στο Χαλίφη πλαστή επιστολή του, με την οποία να φαίνεται ότι αυτός προσέφερε τη Δαμασκό στους Βυζαντινούς. Ο Χαλίφης πείστηκε και του έκοψε το δεξί χέρι. Το βράδυ έστειλε μεσίτες ο Ιωάννης στο βάρβαρο παρακαλώντας να του χαρίσει το κομμένο χέρι για να το θάψει. Ο Σαρακηνός συμφώνησε και του έδωσε το χέρι. Ο Άγιος το πήρε το πήγε στο ναό, που είχε στο σπίτι του. Έπεσε κάτω μπροστά στη αγία εικόνα της Θεομήτορος και προσευχόμενος με δάκρυα έλεγε:

«Δέσποινα Πάναγνε Μήτηρ, η τον Θεόν μου τεκούσα,
δια της θείας εικόνας η δεξιά μου εκόπη.
Ουκ αγνοείς την αιτίαν, δι' ην εμάνη ο Λέων
Προφθασον, τοίνυν, ως τάχος και ιασαί μου την χείρα.
Η δεξιά του Υψίστου, η από Σου σαρκωθείσα,

Πολλάς ποιεί τας δυνάμεις δια της Σης μεσιτείας.
Την δεξιάν μου ταύτην και νυν ιασάτω λιταίς σου.
Ως αν, Σους ύμνους, ους δόιης και του εκ Σου σαρκωθέντος.
Εν ρυθμικαίς αρμονίαις συγγράφηται, Θεοτόκε,
Και συνεργός χρηματίση της Ορθοδόξου λατρείας,
Δύνασαι γαρ όσα αν θέλης, ως του Θεού Μητηρ ούσα»

Λέγοντας αυτά ο Ιωάννης αποκοιμήθηκε και βλέπει την αγία εικόνα της Αειπαρθένου και του λέγει: «Γιατρεύτηκε το χέρι σου και μη λυπάσαι πλέον γι' αυτό. Κάνε τώρα αυτό γραφίδα γραμματέως όπως μου υποσχέθηκες».

Τότε ξύπνησε ο Άγιος και βλέποντας το χέρι του θεραπευμένο, δοξολογούσε και ευχαριστούσε τον Κύριο και την Άχραντη Μητέρα του. Έψαλλε όλη την νύκτα λέγοντας: «Η δεξιά σου χείρ, Κύριε, εν ισχύ δεδόξασται η δεξιά σου την θραυσθείσαν μου δεξιάν εθεράπευσε. Δια της δεξιάς μου ταύτης θέλεις θρυμματίσει και συντρίψει τους υπεναντίους εικονοθραύστas».

Ο Ιωάννης κατανάλωσε όλη του τη ζωή για τη δόξα της Εκκλησίας και άφησε σε μας θησαυρούς ανυπολόγιστης αξίας. Έζησε με οσιότητα πάνω από εκατό χρόνια και κοιμήθηκε ειρηνικά το 749 μ.Χ. Τάφηκε στη Μονή του Αγίου Σάββα. Χάρη στην ευγλωττία του ονομάστηκε και «Χρυσορρόας», ενώ για το πλούσιο μουσικό του έργο ονομάστηκε «Μαΐστωρ της μουσικής».

Ο Ιωάννης μας παρέδωσε πλουσιότατο έργο σε όλους τους τομείς της Θεολογίας. Αφιερωμένος στη συχνή μελέτη της Πατερικής Παράδοσης και της ελληνικής φιλοσοφίας κατέγραψε άνετα τον πλούτο της εμπειρίας του. Οι κριτικοί σήμερα αρνούνται την πρωτοτυπία, αλλά αυτό δεν αφορά σε όλα τα έργα του. Εκείνο που δεν μπορεί κανείς να αρνηθεί είναι η αυστηρότητα στη μέθοδο και τη διαίρεση. Η υπεροχή του συστηματικού στοιχείου έναντι του πρωτοτύπου, υπήρξε αυστηρή στην επιλογή, η οποία εναρμονιζόταν άριστα και προς την αντίστοιχη αξίωση της Εκκλησίας.

Τα έργα διακρίνονται σε δογματικά, αντιρρητικά, απολογητικά, ηθικά, ομιλίες, ερμηνευτικά, αγιολογικά και υμνογραφικά.

I) Δογματικά: α) το σπουδαιότερο δογματικό σύγγραμμα είναι η τριλογία «Πηγή γνώσεως». Διαιρείται σε τρία μέρη, όπου αναπτύσσονται οι φιλοσοφικές προϋποθέσεις, οι παρεκκλίσεις των αιρέσεων και τα δόγματα της Εκκλησίας. Το πρώτο μέρος ονομάζεται «Φιλοσοφικά Κεφάλαια» και αποτελεί φιλοσοφική εισαγωγή στη χριστιανική θεολογία. Στο μέρος «Περί τών αιρέσεων» εξετάζονται σύντομα εκατό αιρέσεις σε εκατό κεφάλαια. Το τρίτο μέρος είναι η «Έκδοσις ακριβής της όρθοδόξου πίστεως», το οποίο διαιρείται σε εκατό κεφάλαια και αποτελεί σύστημα δογματικής θεολογίας της Ορθοδοξίας. Γράφοντας το έργο αυτό ο Ιωάννης, όπλισε τους υπερασπιστές της τιμής των εικόνων με ένα ισχυρό όπλο στον αγώνα με τους αντιπάλους τους· όπλο που τους έλειπε κατά την έναρξη της Εικονομαχίας. Εδώ θέλει να προσφέρει εκκλησιαστικό και όχι προσωπικό δογματικό σύστημα. Από τους Πατέρες κυριαρχεί ο Γρηγόριος ο Θεολόγος και ακολουθούν οι Μέγας Βασίλειος, Γρηγόριος Νύσσης, Διονύσιος Αρεοπαγίτης κ.ά.

β) «Λίβελλος περί όρθου φρονήματος». Ανακεφαλαιώνει τα θεμελιώδη δόγματα της Ορθοδοξίας με βάση το Σύμβολο της Πίστεως.

γ) «Εισαγωγή δογμάτων στοιχειώδης». Εξετάζει τους βασικούς όρους και τις κύριες διακρίσεις της χριστιανικής δογματικής.

δ) «Περί τών έν πίστει κεκοιμημένων» (αμφιβαλλόμενο).

II) Αντιρρητικά.

Σώζονται δύο πραγματείες εναντίον των Νεστοριανών, τρεις εναντίον των Μονοφυσιτών και εναντίον του Μονοθελητισμού. Οι περίφημες τρεις πραγματείες «Περί εικόνων» απετέλεσαν την πιο πολύτιμη πηγή των εικονοφίλων για την υπεράσπιση των ι. εικόνων. Γράφθηκαν σταδιακά στην πρώτη φάση της Εικονομαχίας και, συγκεκριμένα, από το 726 μ.Χ. ως το 731 μ.Χ. Εξετάζουν με μετριοπάθεια το πρόβλημα, δίδοντας το ορθό νόημα στη χρήση των εικόνων. Στο έργο αυτό παρουσιάζεται κατά τρόπο και η πολιτική του Λέοντα Γ' για το θέμα.

III) Απολογητικά.

α) «Διάλογος κατά Μανιχαίων», ο οποίος είναι ερωταποκρίσεις ενός ορθοδόξου με οπαδό της παλιάς αίρεσης των Μανιχαίων.

β) Στο «Διάλεξις χριστιανού καί σαρακηνού» γίνεται λόγος για την αιτία του καλού και του κακού.

IV) Ἠθικά.

α) «Ἱερά παράλληλα». Είναι μια ογκώδης ανθολογία Βιβλικών και Πατερικών χωρίων, η οποία αναφέρεται στο θρησκευτικό και ηθικό βίο.

β) «Περί τῶν ἁγίων νηστειῶν πρὸς Κομητᾶν». Εξετάζει το θέμα της διάρκειας της νηστείας της Τεσσαρακοστής.

V) Ὁμιλίες.

Μία «Εἰς τό Γενέσιον » και τρεις «Εἰς τήν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου». Ακόμη «Εἰς τήν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου», «Εἰς τήν ξηρανθεῖσαν συκῆν» και «Εἰς τό Μέγα Σάββατον». Τέλος, οι ψευδεπίγραφες ομιλίες είναι πολυάριθμες.

VI) Ἑρμηνευτικά.

Η ενασχόληση του Δαμασκηνού με την ερμηνεία των Γραφών υπήρξε περιορισμένη. Ἐχουμε μόνο την ερμηνεία «Εἰς τάς ἐπιστολάς τοῦ Παύλου», που αποτελεί επιτομή της εκτενούς ομιλητικής ερμηνείας του Ιωάννου Χρυσοστόμου.

VII) Ἀγιολογικά.

α) «Ἐγκώμιον εἰς Ἰωάννην τόν Χρυσόστομον».

β) «Ἐγκώμιον εἰς τήν ἁγίαν Βαρβάραν».

γ) «Μαρτύριον τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης».

δ) Ο «Βίος Βαρλαάμ καί Ἰωάσαφ» είναι το σπουδαιότερο αγιογραφικό κείμενο του Ιωάννη, διότι γνώρισε μεγάλη διάδοση ως διήγημα.

VIII) Ὑμνογραφικά.

Ο Δαμασκηνός είναι επίσης ένας από τους σπουδαιότερους μελωδούς της Εκκλησίας. Το ποιητικό του έργο θεωρείται από τα σημαντικότερα στην ορθόδοξη υμνογραφική παράδοση. Είναι ένας από τους εισηγητές του ποιητικού είδους των Κανόνων. Σώζονται 90 Κανόνες του, από τους οποίους οι 14 έχουν συμπεριληφθεί στα λειτουργικά βιβλία. Περίφημος είναι ο «Κανὼν εἰς τό ἅγιον Πάσχα» και το υμνογραφικό τμήμα των Κυριακών στο βιβλίο της Παρακλητικής· γνωστό ως Ὁχτώηχος της Κυριακής. Οι ὕμνοι του επηρέασαν τους μεταγενέστερους ποιητές και απετέλεσαν τον πυρήνα των ακολουθιών της εβδομάδος.

Ἁγία Βαρβάρα ἡ Μεγαλομάρτυς

Η Αγία Βαρβάρα έζησε κατά τους χρόνους του αυτοκράτορος Μαξιμιανού (286 - 305 μ.Χ.) και ήταν κόρη του ειδωλολάτρη Διοσκόρου ο οποίος ήταν από τους πιο πλούσιους ειδωλολάτρες της Ηλιουπόλεως. Ο πατέρας της λόγω της σωματικής ωραιότητας της Αγίας, την φύλαγε κλεισμένη εντός πύργου. Δεν γνωρίζουμε που διδάχθηκε τις χριστιανικές αλήθειες, καθώς ο πατέρας της ήταν φανατικός ειδωλολάτρης, λόγος για τον οποίο άλλωστε προσπάθησε να κρατήσει κρυφή την πίστη της στον Τριαδικό Θεό. Ένα τυχαίο περιστατικό, όμως, την πρόδωσε. Ο πατέρας της

πληροφορήθηκε από τεχνίτες ότι η Αγία ζήτησε να τις ανοίξουν τρία παράθυρα στον πύργο όπου ήταν έγκλειστη, στο όνομα της Αγίας Τριάδος και, έτσι, βεβαιώθηκε ότι η κόρη του είχε γίνει Χριστιανή.

Εξοργίσθηκε τόσο που την κυνήγησε εντός του πύργου με το ξίφος του για να την φονεύσει. Η Αγία κατέφυγε στα όρη, αλλά ο πατέρας της την συνέλαβε και την παρέδωσε στον τοπικό άρχοντα, Μαρκιανό, κατηγορώντας την για την πίστη της. Όταν ανακρίθηκε, ομολόγησε με παρρησία την πίστη της στον Χριστό και καθύβρισε τα είδωλα. Μετά από φρικτά βασανιστήρια, διεπομπέφθη γυμνή στην πόλη και τέλος σφαγιάσθηκε από τον ίδιο τον πατέρα της. Την στιγμή όμως που είχε αποτελειώσει το έγκλημά του, έπεσε νεκρός χτυπημένος από κεραυνό κατά θεία δίκη. Η σύναξη της Αγίας ετελείτο στο μαρτύριο αυτής, στον Βασιλίσκο πλησίον της αγίας Ζηναΐδος.

Τα Λείψανα της Αγίας Μεγαλομάρτυρος Βαρβάρας διαφυλάχθηκαν στην Κωνσταντινούπολη μέχρι τον 11ο αιώνα μ.Χ., οπότε ένα μέρος τους μεταφέρθηκε στη Βενετία, όταν Δόγης ήταν Ο Πέτρος Β' Orseol (991 – 1009 μ.Χ.). Τα Λείψανα μεταφέρθηκαν από την Πριγκίπισσα Μαρία Αργυροπούλα, η οποία νυμφεύθηκε τον γιό του Δόγη Πρίγκιπα Ιωάννη. (Σύμφωνα με μέρος των πηγών - Ιωάννη τον Διάκονο και Ανδρέα Δάνδολο - η Μαρία ήταν ανιψιά ή και αδελφή των Αυτοκρατόρων Βασιλείου Β' του Βουλγαροκτόνου και Κωνσταντίνου Η', όμως το πλέον πιθανό είναι να ήταν μία από τις αδελφές του μελλοντικού Αυτοκράτορα Ρωμανού Γ').

Ο Πριγκιπικός Γάμος ευλογήθηκε στην Κωνσταντινούπολη από τον Οικουμενικό Πατριάρχη, με παρανύμφους τους Αυτοκράτορες. Μάλιστα η παραμονή του ζεύγους στη Βασιλεύουσα παρατάθηκε μέχρι το 1004 μ.Χ. (εκεί γεννήθηκε και το πρώτο παιδί τους).

Στη Βενετία τα Λείψανα της Μεγαλομάρτυρος κατατέθηκαν στον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Μάρκου. Ο Ιωάννης πέθανε από πανώλη στη Βενετία, το 1009 μ.Χ. Μετά τον θάνατό του δύο αδέρφια του, ο Επίσκοπος του Τορτσέλλο Όρσο και η Φιληκίτη, Ηγουμένη της Μονής του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου επίσης στο Τορτσέλλο, πέτυχαν την μεταφορά των Λειψάνων στη Μονή αυτή, όπου παρέμειναν μέχρι τον 18ο αιώνα μ.Χ.

Τα Λείψανα μεταφέρθηκαν και πάλι στο Ναό του Αγίου Μάρκου κατά την περίοδο των Ναπολεοντίων Πολέμων, όπου και σήμερα φυλάσσονται. Πάντως μέρος τους παρέμεινε και στη Μονή του Τορτσέλλο. Δεν είναι γνωστό πότε και κάτω από ποιες συνθήκες η Κάρα της Αγίας μεταφέρθηκε στο Μοντεκοτίνι της Ιταλίας, όπου σήμερα φυλάσσεται, όπως και το μέρος των Λειψάνων που φυλάσσεται στο Ρωμαιοκαθολικό Ναό του Ριέτι.

Επίσης, κατά το 12ο αιώνα μ.Χ., μέρος υπολοίπων λειψάνων της Αγίας μεταφέρθηκαν από την Κωνσταντινούπολη στο Μοναστήρι του Αγίου Μιχαήλ με τους Χρυσούς Τρούλους στο Κίεβο, όπου παρέμειναν ως το 1930 μ.Χ., όταν μεταφέρθηκαν εκ νέου στον Καθεδρικό Ναό του Αγ. Βλαδίμηρου στην ίδια πόλη.

Την 1η Ιουνίου 2003 μ.Χ., μετά από ενέργειες του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χριστοδούλου προς την Ρωμαιοκαθολική Επισκοπή της Βενετίας και τον Επίσκοπό της Άγγελο Scolla, δόθηκε μέρος των Λειψάνων της Αγίας στην Εκκλησία της Ελλάδος. Το Λείψανο παραλήφθηκε με τις δέουσες τιμές από τον Γενικό Διευθυντή της Αποστολικής Διακονίας Επίσκοπο Φαναρίου Αγαθάγγελο και κατατέθηκε στο ομώνυμο Προσκύνημα του Δήμου Αγίας Βαρβάρας Αττικής.

Η Αγία Βαρβάρα θεωρείται όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σ' άλλες Χώρες Αγία προστάτις πυροβολικού. Στην Ελλάδα καθιερώθηκε ως Προστάτις του όπλου αυτού το 1828 μ.Χ. όπου και αναφέρεται η πρώτη σχετική τελετή με δοξολογία και παράθεση στη συνέχεια γεύματος όπου έλαβαν μέρος αξιωματικοί και οπλίτες τυρβολητές.

Στην Ορθόδοξη εικονογραφία η Αγία Βαρβάρα ζωγραφίζεται πολλές φορές μ' ένα ποτήριο στο χέρι όντας προστάτιδα ενάντια στο αιφνίδιο θάνατο και μη θέλοντας να στερηθούν οι ετοιμοθάνατοι την θεία κοινωνία. Συχνά τη συναντούμε κοντά σ' έναν πύργο (με τρία παράθυρα) ή κρατώντας ένα βιβλίο (για τους ετοιμοθάνατους) ή ένα κλαδί φοίνικα.